

Skatteutskottets betänkande

1984/85:31

om kyrkoskatt

Sammanfattning

Utskottet avstyrker en motion som syftar till en begränsning av nedsättningen av församlingsskatten för den som inte är medlem i svenska kyrkan.

Motionen

1984/85:1205 av Lars Hjertén m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning om vilken kyrkoskatt icke medlemmar i svenska kyrkan skall betala.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan (dissenterskattelagen) skall den som vid ingången av inkomståret inte tillhörde svenska kyrkan och som är mantalsskriven här i riket för inkomståret erlagga församlingsskatt med endast 30 % av det för debiteringen bestämda beloppet. Procentsatsen var tidigare 60 men bestämdes till 30 år 1973 efter förslag av 1968 års beredning om stat och kyrka (SOU 1972:36, Samhälle och trossamfund, prop. 1973:184; SkU 1973:65).

Reglerna motiveras av att den som inte är medlem i svenska kyrkan i princip inte bör betala den del av församlingsskatten som hänför sig till kyrkans utgifter av religiös natur utan endast den del som avser att täcka församlingarnas kostnader för borgeliga angelägenheter. Till sådana allmänt samhällseliga uppgifter har hänförts verksamhetsgrenarna folkbokföring och begravningsverksamhet. De sammanlagda bruttokostnaderna för dessa verksamhetsgrenar hade av beredningen uppskattats till ca 260 milj. kr. år 1969. De totala utgifterna för svenska kyrkans församlingar hade för samma år beräknats till ca 1 000 milj. kr. Av beredningens betänkande framgick att församlingarna år 1969 uttaxerade ca 675 milj. kr. i församlingsskatt, varav icke medlemmar betalade ca 15 milj. kr. Detta ledde till slutsatsen att en nedsättning till 30 % för dessa endast skulle medföra en marginell minskning av de totala skatteinkomsterna.

1979 års folkbokföringskommitté föreslog i betänkandet Folkbokföringens framtida organisation (SOU 1981:101) att de allmänna försäkringskassorna skulle svara för hela den lokala folkbokföringen. Som en följd härav borde enligt kommittén den centrala tillsynen föras över från riksskatteverket till riksförsäkringsverket. Kommittén var inte enig. En ledamot ansåg att

någon ändring inte behövdes. Andra ledamöter förordade att skattemyndigheterna borde bli nya huvudmän. Förslaget har ej remissbehandlats.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund tillsatte 1982 en särskild arbetsgrupp för dessa organisationsfrågor. Arbetsgruppen föreslog i maj 1983 att de lokala skattemyndigheterna skall överta den del av folkbokföringen som i dag sker hos pastorsämbetena och som avser kyrkobokföring i viss församling, avregistrering från kyrkobokföring av annan än den som avlidit samt om överflyttning till obefintlighetsregister.

Statskontoret kostnadsberäknar på regeringens uppdrag f. n. detta förslag liksom de förslag som framkommit från 1979 års folkbokföringskommitté. 1982 års kyrkokommitté (Kn 1982:05) har i sitt betänkande Församlingar i samverkan (SOU 1985:1) anslutit sig till den ståndpunkt som Pastoratsförbundets arbetsgrupp intagit, för den händelse en mer långtgående förändring inte genomförs som följd av statskontorets utredning.

Begravningsverksamheten är enligt kommittén en tyngande post i den kyrkokommunala budgeten, ca 16 % av de totala utgifterna. Kostnaderna per invånare varierar kraftigt. De minsta enheterna har de högsta kostnaderna, trots att servicenivån här i vissa avseenden kan vara lägre.

Kommittén utgår från ett oförändrat kyrkligt huvudmannaskap för begravningsverksamheten och föreslår att ansvaret för verksamheten delas mellan församling och pastorat. Församlingen skall svara för den löpande vården av kyrkogårdarna, gravöppning och gravunderhåll och pastoratet för de tunga kostnaderna som hör samman med nyanläggningar, maskininvesteringar etc. Kommittén anför att ett samarbete i större och mera ekonomiskt bärkraftiga enheter på detta område är på väg. Enligt kommitténs uppfattning är det väsentligt att de mindre pastoraten stimuleras att samverka kring begravningsverksamheten med andra pastorat. De möjligheter som föreligger för en sådan samverkan är gemensamt kyrkoråd för begravningsverksamheten och samfällighetsbildning. Enligt kommitténs mening kan eventuellt även kommunalförbundsreglerna formas om så att de möjliggör en enkel hantering av begravningsverksamheten genom en samverkan mellan flera pastorat.

En samverkan i samfällighetens form rörande begravningsverksamheten kan enligt kommittén i dag leda till ogynnsamma effekter på grund av den s. k. dissenterskatten. De skattebetalare som inte är medlemmar i svenska kyrkan betalar endast delar av skatten till samfälligheten, trots att denna endast är avsedd för begravningsverksamheten. Samtidigt får en kyrkokommun som på detta sätt avhånt sig begravningsverksamheten behålla intäkter som avser denna verksamhet. Dessa effekter avser kommittén att pröva inför sitt huvudbetänkande.

Utskottet

Den som inte är medlem i svenska kyrkan erlägger enligt gällande regler endast 30 % av församlingsskatten. Procentsatsen bestämdes till 30 år 1973 och var tidigare 60. Reglerna grundar sig på att den som inte är medlem av svenska kyrkan endast skall behöva erlägga den del av kyrkoskatten som går till kostnader för ombesörjandet av borgerliga angelägenheter, dvs. kyrkobokföring och begravningsväsende.

I motion 1205 anför Lars Hjertén m. fl. (m) att kostnaderna för kyrkogårdarna och deras skötsel tenderat att öka och att de inte sällan utgör de största enskilda posterna i församlingarnas budget. Enligt motionärernas uppfattning kan det i vissa församlingar röra sig om betydligt mer än 30 % av kyrkoskatten.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har 1982 års kyrkokommitté bl. a. uppmärksammat kostnaderna för begravningsväsendet. Dessa kostnader varierar avsevärt mellan olika församlingar. Kommittén anför att ett samarbete i större och mera ekonomiskt bärkraftiga enheter på detta område är på väg. Kommittén föreslår att pastoraten övertar en del av ansvaret för verksamheten och pekar också på möjligheterna till samverkan i andra former i syfte att förbättra kostnadsbilden.

Kommittén avser också att i sitt slutbetänkande ta upp vissa härmed sammanhängande frågor rörande den nu aktuella lagstiftningen. Härtill kommer att även organisationsfrågorna rörande folkbokföringen är föremål för överväganden.

Mot den angivna bakgrunden finner utskottet inte anledning att nu föranstalta om en särskild utredning rörande den s. k. dissenterskatten utan avstyrker motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1984/85:1205.

Stockholm den 12 februari 1985

På skatteutskottets vägnar

RUNE CARLSTEIN

Närvarande: Rune Carlstein (s), Knut Wachtmeister (m)*, Stig Josefson (c), Olle Westberg (s), Hagar Normark (s), Bo Lundgren (m)*, Bo Forslund (s)*, Karl Björzén (m), Kjell Johansson (fp), Anita Johansson (s)*, Lars Hedfors (s), Ewy Möller (m), Bruno Poromaa (s), Karl-Anders Petersson (c) och Erkki Tammenoksa (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

